

PERSPECTIVA OLĂRITULUI AZI, ÎN ROMÂNIA

Ecaterina DULCU

Perspectivă și tranziție, iată două noțiuni care reprezintă fenomene interactive, aflate într-o dinamică perfectă. Perspectiva este ceea ce se construiește într-un timp delimitat, cu rezonanță în viitor, iar tranziția este un proces sortit schimbării.

Pentru olăritul contemporan este mai puțin important astăzi, că ne aflăm în tranziție, cât este de consemnat că procesele schimbării în acest domeniu se derulează diferit de la un centru la altul, evidențiind aspecte complexe ale statutului olarului în cadrul comunității, ale tehnicilor de lucru și mijloacelor de valorificare a produselor.

Ce ne interesează este dacă aceste schimbări succesive au marcat viitorul pentru a consemna o perspectivă.

Cercetările întreprinse în centrele de ceramică recompun fenomenul olăritului de la noi, cu posibilități de urmărire a unor evoluții sau stagnări pe linia tehnologiilor folosite, a integrării ceramicii în viața de fiecare zi.

În evoluția actuală a ceramicii populare este de remarcat faptul că există centre unde practicarea meșteșugului se face ca acum 50-80 de ani, unde maniera de preparare a lutului,

realizarea și valorificarea pieselor este parcă aceeași dintotdeauna (Frumoasa, Dumeștii Vechi, Glogova, Găleșoia, Coșești, Târnăvița).

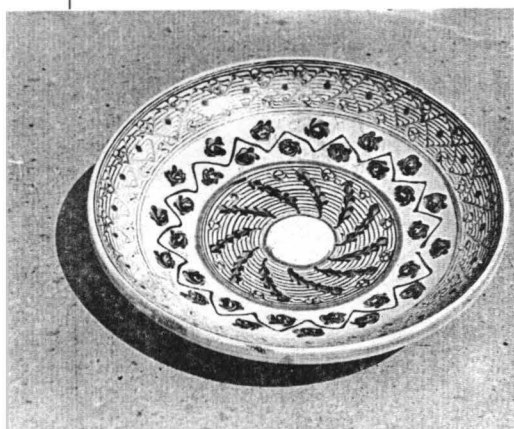
De asemenea, există centre ale căror producții, calitativ și artistic, nu mai amintesc deloc de vechea ceramică, aceste centre supraviețuind doar prin realizarea unor piese de uz de către un număr redus de olari (Tansa). În același timp, spiritul întreprinzător, ingeniozitatea și perceperea mai bine a fenomenului de piață liberă și-au adus contribuții importante la ameliorarea satadiului tehnic al ceramicii contemporane, la eficientizarea desfacerii către un public mai divers, fără a-i afecta aspectul, calitatea, acuratețea stilistică.

Olăritul contemporan, în ciuda unei producții relativ diversificate, se confruntă cu o serie de dificultăți care împiedică revitalizarea și consolidarea multora dintre centrele de ceramică: penuria de lemne de foc, smalt și culori, costurile ridicate pentru procurarea de materiale ca și pentru deplasările în vederea valorificării produselor, renunțarea la unele forme și ornamente din lipsa cererii, inexistența unei forme de organizare și a unui

cadru juridic care să le apere interesele, destrămarea în mare parte a rețelei cooperăției meșteșugărești și a școlilor populare de artă care asigurau pepiniera de meseriași etc.

Marginea - Suceava

Horezu, Vâlcea

Eforturile de depășire a acestor neajunsuri sunt cu atât mai mari, cu cât unii olari se află în centre cu potențial economic redus, vârsta lor este înaintată, iar speranțele de transmitere a meșteșugului sunt limitate din lipsa urmașilor.

În ciuda concurenței vaselor de tip industrial, supraviețuirea centrelor de ceramică de-a lungul anilor - atâtea câte au mai rămas - a fost posibilă, totuși, datorită unei cereri mari de ceramică utilitară. Se răspunde astfel nevoilor oamenilor de la țară pentru satisfacerea trebuințelor legate de viața de fiecare zi sau a nevoilor legate de obiceiuri și, nu în ultimul rând, din cauza prețurilor mai mici. În același timp, vasele de orice tip, prin frumusețea formelor, prin armonia cromatică și ornamentală au devenit piese cu reale valențe plastice, ce se încadrează perfect spațiilor din interioarele moderne. În acest context, tot mai mulți olari se orientează spre producția de ceramică decorativă.

Plecând de la această cerere diversificată, dar și de la potențialul economic al centrului, se poate remarca existența specializării unor centre pentru ceramică utilitară (Coșești, Poenița, Sișești, Glogova, Vârtopu, Gheboiaia, Frumoasa, Tansa, Dumeștii Vechi, Târnăvița) unde „cercetarea pieții menține meseria”, cum ne relatea olarul Crețu Irimia Gheorghe din Frumoasa, și unde încă se mai practică schimbul vaselor pentru cereale.

În centrele renumite pentru ceramica decorativă - Horezu, Oboga, Rădăuți, Corund, Baia Mare - se produce fenomenul dualității în producție. Se realizează ceramică utilitară pentru târgurile locale, pentru moșii de vară și de iarnă, dar mai ales vase decorative, care respectând trăsăturile generale de autenticitate și originalitate, reprezintă centrul la târgurile organizate de muzee, în expoziții și colecții din țară și străinătate și chiar în piețele și magazinele orașelor europene.

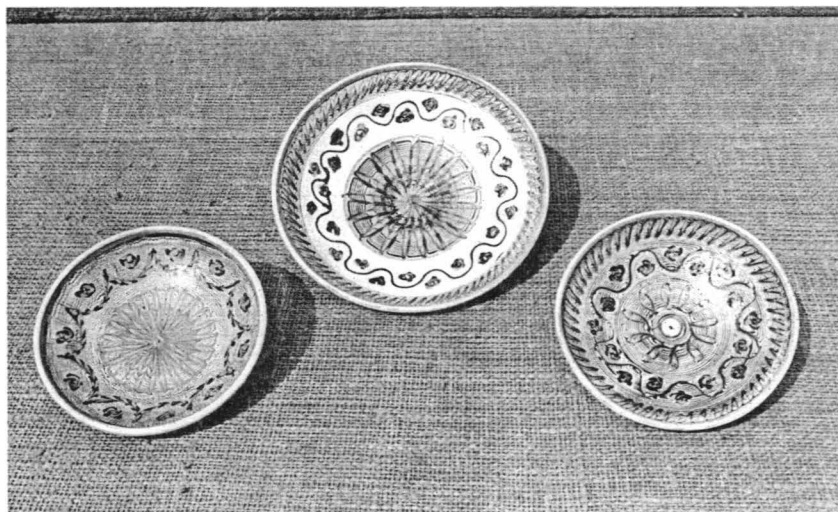
Din nevoia obținerii unor venituri imediate care să-i ajute pe olari în gospodărie sau pentru îmbunătățirea fluxului tehnologic, în unele centre se realizează ceramică la comandă, pentru necesități în țară și străinătate, ceramică ce nu are legătură cu tradiția centrului respectiv: ghivece, vase, plăci de teracotă, picioare pentru veioze, vase cu ornamente ce se află în afara repertoriului decorativ tradițional etc. (Marginea, Curtea de Argeș, Drăgăiești, Corund, Miercurea Ciuc).

În măsura în care aceste producții nu devin preponderent pentru centrul respectiv, fiind doar mijloace temporare de îmbunătățire a stării economice și de reutilizare a fondurilor în vederea revitalizării ceramicii tradiționale, această abordare poate fi înțeleasă.

În peisajul contemporan, centrul ceramic Corund se constituie într-un caz cu totul aparte. Din cei peste 5000 de locuitori din Corund, 2000 au îndeletniciri legate de olărit. Dintre aceștia, aproximativ 1200 sunt olari. În Corund existând 450 de ateliere. Restul sunt cărauși de pământ (specializați pentru transportarea lutului) și de lemn, morari pentru măcinat smalt și vopsele, „cărauși de oale”, de fapt negustori care cumpără cantități mari de vase, pe care le plătesc direct la meșter, urmând să le comercializeze în piețele din toată țara. Aplicând îmbunătățiri în procesul de lucru pentru mărirea productivității - roți, malaxoare, râșnițe electrice - la Corund se realizează o cantitate impresionantă de ceramică ce aa invadat practic întreaga țară.

Ceramică
Baia Mare

Ceramică
Horezu Vâlcea

Din păcate, nu toate obiectele comercializate sunt de bună calitate artistică și tehnică, existând și riscul ca această ceramică să devină emblematică pentru ceramica românească.

Specialiștii din muzee, din centrele creației populare și instituțiile de cercetări, reuniți într-un for pentru protejarea artei populare autentice, ar putea conlucra în vederea stăvilirii nonvalorii în domeniul ceramicii.

Perspectiva dezvoltării cramicii populare este legată de modalitățile de învățare a olăritului și de statutul contemporan al creatorului. În zilele noastre, fenomenul transmiterii meșteșugului trebuie să capete noi valențe, depășindu-se faza de învățare din tată în fiu. Ucenicia și autodidacticismul ca modalități de învățare a meseriei încep să se dezvolte tot mai mult. De asemenea, s-a trecut de la o activitate individuală, cel mult familială, la asociații lucrative cu număr mai mare de participanți în procesul producției (Vitoș Olar Exim SRL - Miercurea Ciuc, Asociația familială „Ceramica Bledea” - Baia Mare, Societatea comercială Magceram - Marginea),

care realizează o gamă mai diversificată de produse și cu posibilități mai mari pentru desfacere în țară și străinătate.

La Baia Mare, continuarea meșteșugului este asigurată de către urmașii sau elevii unor cunoscuți olari. Astfel, din familia olarului Sitar, fica acestuia, Doina Bledea, cu întreaga familie a pus bazele unei asociații familiale în vederea realizării unei ceramici care să răspundă unor exigențe privind atât raportarea la tradiție, dar și la spiritul modern, contemporan. Îndemnată de pasiunea pentru meșteșug, dar și stimulată de faptul că o astfel de întreprindere este rentabilă și de viitor, familia Bledea și-a asociat pe cei doi copii Adrian și Adriana, la realizarea directă și constantă a vaselor de ceramică (băiatul modelează, iar fata decorează alături de mama sa).

În vederea sporirii producției, ei au adus o serie de îmbunătățiri tehnologice: roți electrice, cuptor pe gaze tip tunel, acționat pe cârucior mobil cu rafturi supraetajate, malaxor

electric din inox pentru oxizi. Este remarcabil și faptul că în atelierul lor sunt angajați tineri care să învețe tainele acestui meșteșug.

Problema care se pune este aceea dacă dispariția creatorului ca individ și introducerea unor noi tehnologii nu afectează și caracterul ceramicii populare. Cum în meșteșugul olăritului au existat întotdeauna contribuții comune (bărbații modelau, femeile decorau), iar evoluția lui a ținut întotdeauna și de tehnică, înclinăm să credem că beneficiile vor fi pe viitor mai mari decât pierderile, dar aceasta numai în cazul în care specificul și spiritul românesc rămân nealterate.

Transformările dintr-o societate aflată în tranziție afectează categorii sociale și impun noi opțiuni. Olăritul contemporan s-a supus și el noilor legi economice și sociale, având de pierdut sau de câștigat de pe urma mișcărilor din societate. O parte din centrele unde lipsa mijloacelor materiale, a imposibilității de îmbunătățire a productivității muncii, a lipsei interesului pentru asigurarea transiterii meșteșugului reprezintă fenomene contemporane, sunt sortite dispariției. Și din păcate, acestea sunt cele mai multe.

Acele centre în care se perfecționează mijloacele tehnice, artistice și manageriale, au șanse de reușită. Un fenomen îmbucurător constatat în unele centre este revenirea la meseria de olar (fostii olari deveniți mineri își recapătă după ani vechiul statut - Găleşoia).

Persoane care și-au părăsit vechile îndeletniciri (Doina Bledea - analist programator, Zaharia Bledea - tehnician chimist) pentru a se apuca de olărit, ca și atașamentul copiilor din familiile de olari pentru acest meșteșug (Levente Deneș - Corund, Gheorghe Iorga - Horezu, Corneliu Magopăț - Marginea, Adrian Bledea - Baia Mare, Dumitru Cocean - Săcel) sunt elemente care vizează totuși perspectiva. În unele zone, meseria de olar începe să capete un nou statut social, olarii devenind din „făuritorii de noroi” (prof. Mathe Deneș - Corund), persoane respectate, chiar prospere și de prim rang în ierarhia socială.

Dar ce se poate face ca fenomenele pozitive să prolifereze, în așa fel încât centrele ceramice aflate în impas să supraviețuiască? Totul pleacă de la factorii decizionali care pot contribui prin legislație la realizarea unui cadru adecvat de dezvoltare a meșteșugurilor: înființarea de asociații de tip profesional, reînființarea și dezvoltarea Școlilor populare de artă, scutiri de taxe și impozite, facilități pentru aprovizionarea cu materiale, încurajarea reconversiei profesionale spre domeniul olăritului și turismului, găsirea de noi piețe de desfacere etc.

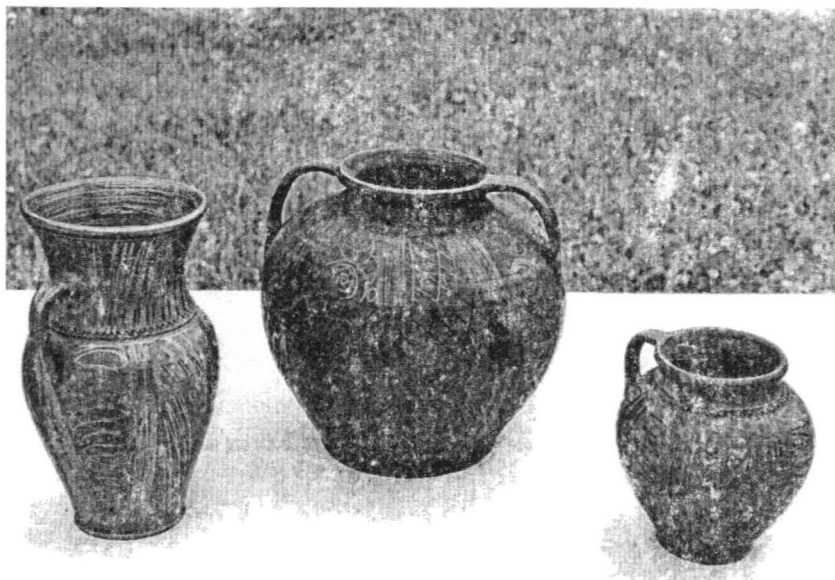
Muzeele, centrele creației populare, institutele de cercetări, UCECOM-ul ar putea deveni cofondatori ai unei Fundații pentru olărit care prin realizarea unor programe finanțate din fonduri PHARE sau din cele rezervate de Consiliul Europei pentru ONG-uri și Întreprinderile mici și mijlocii,

ar putea să sprijine efectiv, material, olarii din centrele aflate în dificultate.

Contactul mai direct cu lumea internă și externă, posibilitățile mai largi de integrare în spiritul contemporan, prezența

unor olari tineri și a unor tehnologii moderne, ne îndeamnă să sperăm că există perspectivă de viitor pentru ceramica populară în România.

Ceramică de Marginea, jud. Suceava

Summary

Research made in the last years in Romania's ceramic centers have given us the opportunity to keep track on the phenomenon of contemporary pottery, following used technologies, artistic performance and the integration of ceramics in every day life.

Our material refers to the perspective of development for the pottery centers, where the practice of handcraft happens as 50 or 80 years ago, concerning the way of preparing the clay, creating and rendering profitable pieces, but also where new technologies, enterprising and

ingenious people have brought their contribution.

Aspects regarding the evolution of contemporary pottery are also enumerated: difficulties in obtaining materials, giving up several forms and ornaments due to lack of demand, the absence of professional organization, way of teaching, the today status of the creator, etc.

The more direct contact with the inside and outside world, bigger possibilities of integration in the contemporary spirit, as well as the presence of young potters and modern technologies, stimulate us to hope in a future for Romanian folk ceramic art.